

Szerzők és énekgyűjtemények adatai:

Abelardus, Petrus (1079–1142) – teológus, filozófus és költő, a párizsi egyetemen tanított, több iskolát is alapított. Értékes filozófiai művei mellett önéletrajza és levelezése is fennmaradt.

Ács (Aach/Áts) Ferenc (1680–1747) – evangélikus lelkész (Nádasd), a *Zöngedező mennyei kar* (1692–1696) társszerkesztője.

Adams, Sarah Flower (1805–1848) – angol színésznő, költő. Gyülekezeti használatra énekeket is írt, melyek közül a legismertebb a *Jákób álma* (1Móz 28,10–22) alapján elhangzott igehirdetéshez készült.

Agricola, Johann (1494–1566) – német prédikátor, tanár. Luther tanítványa, barátja és munkatársa volt. A wittenbergi egyetemen tanult, majd tanított, később Berlinben és Brandenburgban szolgált.

Ahle, Johann Rudolf (1625–1673) – költő, orgonista és kántor a mühlhauseni St. Blasius templomban.

Albert, Brandenburgi lásd Albrecht von Preußen

Albinus, Johann Georg (1624–1679) – német prédikátor, énekíró, a naumburgi Domschule rektora, majd a St. Othmar templom lelkésze.

Albrecht von Preußen (1490–1568) – azaz Brandenburgi Albert a Német Lovagrend nagymestere és porosz herceg. 1522-ben részt vett a nürnbergi birodalmi gyűlésen, itt ismerkedett meg Andreas Osiander révén a protestáns tanokkal és Luther tanácsára feloszlatta a lovagrendet. Ő az első uralkodó, aki birodalmában a protestantizmust tette államvallássá.

Alexander, Cecil Frances (1818–1895) – ír énekszerző, legnépszerűbb gyűjteménye a gyermekek számára készült *Hymns for Little Children* 1848-ban jelent meg.

Alexandriai Kelemen lásd Kelemen, Alexandriai

Almási Balogh Mózes (1758–1820) – református lelkész. (Rimaszombat, Nagybarca, Balogújfalú)

Ambrosius, Aurelius (339–397) – 374-ben választották Milánó püspökévé. Az ariánus mozgalmat támogató Justina császárnéval szembeszállva védelmezte a keresztyén tanítást.

Nevéhez fűződik a gregorián ének egyik legfontosabb műfajának, a négy nyolcszótagos sorból álló, ún. ambrozián himnusznak a kialakítása.

Angelus Silesius lásd Johann Scheffler

Anton, Christoph (1610–1658) – német orgonista, zeneszerző (Freiberg, Szászország).

Áprily Lajos (Jékely János Lajos 1887–1967) – költő, tanár, az *Erdélyi Helikon*, majd a *Protestáns Szemle* szerkesztője, a budapesti Baár-Madas Leánynevelő Intézet igazgatója, az 1948-as református énekeskönyv munkatársa.

Arnulf, Leuveni (ca1200–1250) – költő, ciszterci szerzetes, apát.

Árokháty Béla (1890–1942) – református lelkész, orgonaművész, zeneszerző, karnagy. Széleskörű egyházzenei tevékenysége (kórusvezetés, orgonatervezés, kottakiadás) mellett az 1939-ben Szabadkán megjelent református énekeskönyv szerkesztője.

Áts Ferenc lásd Ács Ferenc

Bach, Johann Sebastian (1685–1750) – német zeneszerző, a lipcei Tamás-templom kántora. Életművében központi szerepet játszik az evangélikus korálrepertoár: számos koráldallamot dolgozott fel kantátaiban, passióiban és orgonaműveiben.

Bajnóczi János (1776–1808) – református lelkész (Nagyszalonta), átírta Losontzi Hányoki István énekeit az 1806-os énekeskönyvben.

Balassa Bálint (gyarmati és kékkői Balassi 1554–1594) – reneszánsz költő. Istenes versei a középkori vallásos líra és a reneszánsz énekköltészet hagyományait folytatják.

Balassi Bálint lásd Balassa Bálint

Balicza Iván (*1948) – evangélikus lelkész (Miskolc, Salgótarján, Budavár)

Balla Péter (1908–1984) – hegedűtanár, népzene gyűjtő. Az SDG Református Diákmozgalom munkatársa, 1950-52 között a Református Konvent országos énekügyi titkára.

Balogh Mózes lásd Almási Balogh Mózes

Bancroft, Charitie Lees (1841–1923) – Írországbán született énekszerző, Edinburgh-ban, majd Oaklandben élt. Önálló énekgyűjteménye *Within the Veil* címmel 1867-ben jelent meg.

Bányai Jenő (1918–2004) – karnagy, a Baptista Központi Énekkar alapítója, *A magyarországi baptista egyházzene története* c. monográfia szerzője.

Barát István, Kolozsvár város bírása 1557-ben és 1561-ben.

Barnby, Joseph (1838–1896) – a St. Andrews templom orgonistájaként fontos szerepet játszott London zenei életében, nevéhez fűződik többek között Bach passióinak angliai bemutatása.

Bartalus István (1821–1899) – zenetanár, zenetörténész, népdalgyűjtő. 1873–1896 között hét kötetben jelentette meg a *Magyar népdalok egyetemes gyűjteményé*-t.

Barthélémy, Bastie (1777–1841) – francia énekíró.

Bastiaans, Johannes Gijbertus (1812–1875) – holland orgonista, zeneszerző (Haarlem).

Batizi András (ca1510–1546 után) – protestáns prédikátor, énekíró. Wittenbergi tanulmányai után Tokajban volt prédikátor, magyar nyelvű katechizmusát használták az evangélikusok és a reformátusok is.

Bátori István (1749–1833) – református lelkész, gömöri esperes.

Becker, Cornelius (1561–1604) – német evangélikus prédikátor, tanár, költő. A lipcsei Tamás-iskola tanára, majd a Nikolaikirche lelkésze és az egyetem tanára.

Zsoltárparafrázisaival (*Der Psalter Davids gesangweis*, 1602) a szerinte túlzottan világias genfi zsoltárszövegeket kívánta helyettesíteni.

Bede Anna (1926–2009) – költő, műfordító. Az ő fordításában jelent meg Horatius összes műve 1989-ben, további tizenegy verseskötete pedig 1956 és 2003 között.

Benkő István (1889–1959) – református lelkész, külföldi tanulmányai után a MEKDSZ utazótitkára, 1914-től Rákospalotán szolgált, 1938-ban az akkor alakult Pestkörnyéki egyházmegye esperesévé választották.

Berde Mária lásd: R. Berde Mária

Berkesi Sándor (*1944) – egyházzene igazgató, tanár, a Debreceni Kollégiumi Kántus Kossuth-díjas karnagya. A teljes Kárpát-medencét átfogó munkássága során kórusokat alapított, több hazai és külhoni oktatási intézmény vendégtanáráként is működött, kántori és karnagyi tanfolyamokat vezetett. Számos kórusművet írt egyházi énekkarok számára. A magyar kórusmozgalomban betöltött szerepe is jelentős.

Bernardus lásd Clairveaux-i Bernát

Bernát lásd Clairveaux-i Bernát

Béza lásd Bèze, Theodore de

Bèze, Theodore de (Béza 1519–1605) – francia teológus, költő, tanár. A Lausanne-i és genfi egyetem tanára, Marot halála után ő készítette a genfi zsoltárok kétharmadának megverselője, Kálvin halála után a francia-svájci reformáció vezéralakja.

Bliss, Philip Paul (1838–1876) – a 19. század amerikai evangéliumi mozgalmainak egyik nagy hatású énekszerzője.

Bodrog Miklós (1929–2009) – evangélikus lelkész, terapeuta, C. G. Jung munkásságának teológiai vonatkozásaival foglalkozott.

Bogatzky, Karl Heinrich (1690–1774) – német jogász, teológus, pietista énekíró. Teológiai tanulmányai után rossz egészsége miatt nem volt alkalmas gyülekezeti munkára, így írásaival szolgált. Legnépszerűbb műve a gyermekek számára készült áhítatos könyv: *Güldene Schatz-Kästlein der Kinder Gottes* (1718).

Bonar, Horatius (1808–1889) – skót lelkész, egyházi író, énekíró.

Bonhoeffer, Dietrich (1906–1945) – német evangélikus lelkész, a 20. század egyik legjelentősebb protestáns teológusa. 1935-től a hitvalló egyház illegális igehirdető szemináriumának vezetője Finkenwalde-ben. 1943-ban letartóztatták, 1945-ben kivégezték Flossenburg koncentrációs táborában.

Borkó Julianna (1869–1947) – a bibliakör-vezető, a dél-baranyai ébredés kiemelkedő alakja. Énekei 1928-ban *Buzgóság* címmel jelentek meg.

Bornemisza Péter (1535–1584 után) – protestáns prédikátor és énekíró. Balassi Bálint nevelője, prédikációit hat kötetben nyomtatta ki, énekeskönyve *Énekek három rendbe* címmel 1582-ben jelent meg.

Bourgeois, Louis (1510–1559) – zeneszerző, elméletíró, a genfi zsoltárok dallamainak nagyobb részét 1544 és 1552 között ő alkotta. Zeneelméleti traktátusa *A muzsika igaz útja* címmel 1550-ben jelent meg.

Bowring, John (1792–1872) – kereskedő, politikus és nyelvész. *Poetry of the Magyars* címmel ő adott ki először magyar verseket angol fordításban 1830-ban, majd 1866-ban Petőfi műveinek fordításait jelentette meg.

Böszörményi Vonza Pál (1757–1825) – Debrecen főjegyzője, majd főbírója.

Brontë, Anne (1820–1849) – angol költő. Versei nővérével együtt 1846-ban álnéven jelentek meg. (*Poems by Currer, Ellis, and Acton Bell*)

Budai Ézsaiás (1766–1841) – református lelkész, püspök, kollégiumi professzor (Debrecen).

Budry, Edmond Louis (1852–1932) – svájci lelkész, énekíró.

Byrne, Mary Elizabeth (1880–1931) – kutató nyelvész, újságíró (Dublin), az ír keresztyén

Dallán Forgaill (ca530–598) *Bí Thusa 'mo Shúile* himnuszát angolra fordította 1905-ben. Az éneket 1912-ben Eleanor Hull dolgozta át.

Byrne: lásd még Hull, Eleanor

Camphuysen, Dirk Raphaelszoon (1586–1627) – holland lelkész, költő, könyvkiadó és énekeskönyv szerkesztő.

Chalupka, Samo (1812–1883) – szlovák evangélikus lelkész, költő (Jolsva, Felsőlehota).

Chatfield, Allen William (1808–1896) – anglikán lelkész. 1876-ban adta ki ókeresztyén szerzők himnuszainak műfordításait (*Earliest Greek Christian Poets*), itt jelent meg Szünésziosz (Synesius 375–430) Μνῶεο Χριστε Μνωεω Χριστε kezdetű himnusza.

Chisholm, Thomas Obadja (1866–1960) – amerikai metodista lelkész, lapszerkesztő, mintegy 1200 énekszöveg írója.

Clairvaux-i Bernát (1090–1153) – francia ciszterci szerzetes, apát, egyházi író és hittudós. Az egyháztörténet egyik legfontosabb személyisége, a 12. század egyik szellemi vezéregyénisége.

Claudius, Matthias (1740–1815) – német pietista költő, újságszerkesztő, esszéíró. Teológiát, jogot és politológiát tanult, Klopstock és Herder barátjaként irodalmi munkássága is jelentős.

Coelius lásd Sedulius Caelius

Cook, Vikki (*1960) – kortárs amerikai énekesnő, énekíró, producer (Louisville).

Corneille, Pierre (1606–1684) – francia költő és drámaíró.

Cowper, William (1731–1800) – népszerű, romantikus angol költő. 1779-ben John Newton lelkésszel együtt szerkesztette az *Olney Hymns* gyűjteményt, melyben 68 énekszövege jelent meg.

Crassellius, Bartholomäus (1667–1724) – német evangélikus lelkész, énekíró (Nidda, Düsseldorf).

Crosby, Fanny (1820–1915) – vak amerikai metodista énekíró, nyolc ezernél több énekével a 19. század legtermékenyebb énekszerzője. A vakok *New York Institute for the Blind* iskolájában tanított, és New Yorkban a városi szegénység között végzett missziós munkát.

Cruciger, Elisabeth (ca1500–1535) – a reformáció egyik első énekírója. Johannes Bugenhagenen keresztül ismerte meg Luther tanait, Wittenbergben feleségül ment Luther tanítványához, Caspar Crucigerhez.

Crüger, Johann (1598–1662) – német zeneszerző, a berlini Nikolaikirche kántora. Legjelentősebb kiadványa a *Praxis pietatis melica* (1647).

Czeglédy Sándor (1909–1998) – református lelkész, debreceni teológiai tanár.

Csomasz Tóth Kálmán (1902–1988) – református lelkész, teológiai tanár, himnológus és zenetörténész. Az 1948-as énekeskönyv szerkesztője, a budapesti Református Teológia tanára és az MTA Zenetudományi Bizottságának tagja.

Csorba István (*1935) – evangélikus karnagy, énektanár, zeneszerző, szövegíró. A Budavári Schütz Kórus alapító karnagya, az Evangélikus Hittudományi Egyetem tanára, kórusgyűjtemények szerkesztője.

Dachstein, Wolfgang (1487–1553) – szerzetesként a strasbourgi katedrális, majd a rendből kilépve 1524-től a Szent Tamás templom orgonistája.

Damon, William (ca1540–1591) – zeneszerző. A kontinensen született, majd 1567-ben Londonban I. Erzsébet udvari zenésze lett. 1579-ben adta ki Dávid zsoltárait angol versekként: *The Psalmes of David in English Metre*.

Davantès, Pierre (1525–1561) – humanista, filológus, nyomdász. Lyonban és Genfben dolgozott, utóbbi helyen kiadott egy zeneelméleti traktátust, amiben a zsoltárok megtanulásához kínált új módszert.

Decius, Nikolaus (1485–1546) – bencés szerzetes, kilépését követően kántor (Braunschweig), majd evangélikus lelkész (Stettin). Leghíresebbek a Gloria és Agnus Dei tételek helyére írt német koráljai.

Dénes Ferenc (1912–1995) – baptista lelkész, költő (Kolozsvár), szemináriumi tanár (Bukarest).

Déri Balázs (*1954) – klasszika-filológus egyetemi tanár, zenetörténész, költő, műfordító, a *Magyar Egyházzene* alapítója és szerkesztője.

Diószegi Sámuel (1758–1813) – református lelkész, énekíró (Hajdúnánás, Hajdúböszörmény, Debrecen).

Dóka Zoltán (1929–2000) – evangélikus lelkész (Hévízgyörk).

Draper, William Henry (1855–1933) – anglikán lelkész, énekíró. Nevezetes Assisi Szent Ferenc Naphimnuszának (1225) fordítása, melynek kiadása: *The Victorian Book of Hymns* (1897).

Draskóczy László (1940–2020) – zeneszerző, tanár, himnológus, évtizedekig a Budapest-Pasaréti Református Egyházközség kántor-karnagya. Az 1980-as évektől haláláig meghatározó szerepet játszott a magyar református egyházzenei élet megújításában, többek között zenés áhítatok szervezésével, oratórikus művek előadásával, új énekek, énekfeldolgozások komponálásával, kottakiadással, énekgyűjtemények (pl. *Jézushoz jöjjetek; Dicsérjétek az Urat; Csillag, csillag; Krisztus az énekem*) szerkesztésével.

Drese, Adam (ca1620–1701) – udvari zeneszerző, zenetanár és gambajátékos (Arnstadt, Weimar, Jéna). Utolsó szolgálati helyén ismerkedett meg a pietizmussal, a kegyességi irányzat támogatója lett és munkásságában is az egyházzene felé fordult.

Dykes, John Bacchus (1823–1876) – anglikán lelkész, mintegy háromszáz ének szerzője. A durhami katedrális kórusát vezette, rokonszenvezett az Oxford Mozgalommal.

Eber, Paul (1511–1569) – német prédikátor, püspök, teológiai tanár (Wittenberg). Melanchton követője, a wittenbergi egyetemen latint és Ószövetséget tanított, élete utolsó évtizedében a szász fejedelemség püspöke.

Ecsedy Aladár (1902–1990) – református lelkész, énekíró. A tahi Sion Hegye missziói telep alapítója, több mint száz ének szerzője, melyek *Énekel a szívem* címmel jelentek meg 1947-ben.

Egressy Béni (1814–1851) – zeneszerző, műfordító, szövegkönyvíró, több Erkel-opera librettistája. 1843-ban az ő műve nyert a *Szózat* megzenésítésére kiírt pályázaton.

Elfäker, August (1851–1914) – svéd zeneszerző, karnagy. 1855-től bő egy évtizedig Chicagóban élt és dolgozott, majd Stockholmba tért vissza.

Elgar, Edward (Sir Edward William Elgar 1857–1934) – a századforduló egyik meghatározó angol komponistája. A *Land Of Hope And Glory* az egyik legfontosabb, a brit hazafiságot kifejező „himnusz”.

Ellerton, John (1826–1893) – anglikán lelkész, himnológus és énekköltő. Több énekeskönyv szerkesztésében is részt vett, 1881-ben adta ki himnológiai írását *Notes and Illustrations of Church Hymns* címmel.

Ellinger, Andreas (1526–1582) – német orvos, újlatin költő. Wittenbergben tanult, majd Lipcsében és Jénában lett orvosprofesszor. Himnuszgyűjteménye *Hymnorum ecclesiasticorum* címmel 1578-ban jelent meg.

Elliott, Charlotte (1789–1871) – angol költőnő, énekíró. César Malan hatására tért meg, és kezdett el énekszövegeket írni, amelyeket nagyrészt névtelenül jelentetett meg: *Invalid's Hymn Book* (1836), *Morning and Evening Hymns for a Week* (1842).

Erkel Ferenc (1810–1893) – zeneszerző, zongoraművész és karmester. A magyar operajátszás megteremtője, a Nemzeti Színház zeneigazgatója, a Filharmóniai Társaság Zenekarának alapítója, a Zeneakadémia első igazgatója. Nemzeti imádságunk, a *Himnusz* dallamának szerzője.

F. Varga Lajos (1856–1939) – református lelkész, 1896-tól a Reformátusok Lapja szerkesztője, 1921-től a Debreceni Egyházmegye esperese.

Fabricius, Jakob (Jacob Schmidt 1593–1654) – német evangélikus püspök. Előbb Gusztáv Adolf udvari prédikátora, énekét, *Verzage nicht, du Häuflein klein* ezért vélhették a svéd királyénak.

Farkas Sándor (1851–1911) – református lelkész (Tök). Teológiai tanulmányai befejezése után Budapesten volt katechéta, 1883-ban kiadta *Gyermeklant* című énekgyűjteményt.

Fejes István (1838–1913) – református lelkész, püspök. Az egyetemes énekügyi bizottság elnöke, az 1903-as próbaénekeskönyv szerkesztője.

Finlay, Kenneth George (1882–1974) – pályáját mérnökként kezdte, majd élete derekán fordult a zenei pálya felé. Londoni zenei tanulmányait követően a skóciai Irvine-ben élt és tanított.

Flemming, Paul (1609–1640) – német orvos, költő. Lipcsében, majd a holsteini udvarban dolgozott, innen diplomataként eljutott Oroszországba és Perzsiába is. Jelentősek az utazásai során írt szonettjei. Legismertebb énekét is e hosszú, hat éves kiküldetésére készülve írta.

Forgail, Dallan (ca530–598) – öskeresztyén író költő, tanító. Legismertebb műve Szt. Columba dicsérete (*Amra Choluim Chille*), valamint a Rop tú mo baile. Utóbbit Mary Elizabeth Byrne (1880–1931) író nyelvész fordította le angol nyelvre 1905-ben.

Fortunatus, Venantius (ca535–ca600) – költő, élete végén Poitiers püspöke, fontos szerepe volt a szent kereszt tiszteletének elterjesztésében.

Franc, Guillaume (ca1505–1571) – zene tanár, zeneszerző, genfi tartózkodása alatt ő tanította meg a zsoltárokat az iskolás gyerekeknek. Részt vett a zsoltároskönyv szerkesztésében, később részben saját dallamaival jelentette azt meg Lausanne-ban.

Franck, Johann (1618–1677) – költő és énekszerző. Guben polgármestere, a niederlausitz-i tartománygyűlés tagja. Művei 1674-ben jelentek meg összegyűjtve.

Franck, Melchior (1580–1639) – német zeneszerző. H. L. Hassler tanítványa, a németalföldi polifon zeneszerzési gyakorlat folytatója. 1603-tól haláláig udvari karmester Coburg-ban.

Franz, Ignatz (1719–1790) – katolikus pap, a boroszlói (Breslau) papszeminarium rektora. Racionalista gondolkozásáról katekizmusok és énekeskönyvek tanúskodnak.

Frayssé, Claude (1941–2012) – zene tanár, lelkész, a francia református egyházzene egyik meghatározó személyisége.

Frey, Marvin Virgil (1918–1992) – amerikai evangélikus, zenész, énekíró. Több mint 2000 szöveget írt, 1956-tól rászoruló gyerekek között végzett szolgálatot New Yorkban.

Fullerton, William Young (1857–1932) – író születésű baptista prédikátor.

Füle Lajos (1925–2015) – várostervező mérnök, költő, a Kispest-Rózsa téri református gyülekezet missziói gondnoka. Verseskötetei 1989-től jelentek meg.

Fülöp József (1864–1949) – református lelkész, legtovább Körmenten szolgált, 1929-ben az Őrségi Egyházmegye esperesévé választották.

Gárdonyi Zsolt (*1946) – zeneszerző, orgonaművész, a Würzburgi Zeneművészeti Főiskola professzora, a Debreceni Református Hittudományi Egyetem díszdoktora. Egyházzenei művei és zeneelméleti publikációi világszerte ismertek.

Gárdonyi Zoltán (1906–1986) – zeneszerző, zenetudós. 1941 és 1967 között a budapesti Zeneakadémia professzora; 1953-ig a budapesti Református Teológiai Akadémia tanára, az 1959-ben megjelent *Református korálkönyv* szerkesztője.

Gastorius, Severus (1646–1682) – jénai kántor.

Gebhardt, Heinrich Ernst (1832–1899) – német metodista prédikátor, énekszerző. A *Christlichen Sängerbund* társalapítója, számos, ébredési énekeket tartalmazó gyűjtemény szerkesztője: *Frohe Botschaft in Liedern: meist aus englischen Quellen...* (1875), *Evangeliums-Lieder 1 und 2, Gospel hymns: mit deutschen Kernliedern* (1897).

Gellert, Christian Fürchtegott (1715–1769) – költő, író, a lipcsei egyetem filozófia tanára. Énekeit 1757-ben *Geistliche Oden und Lieder* címmel Lipcsében adta ki.

Gerhardt, Paul (1607–1676) – evangélikus lelkész, énekíró. A harmincéves háború elől Berlinbe menekült, ahol szorosán együtt dolgozott Johann Crügerrel, többek között *Praxis pietatis melica* (először 1647) gyűjteményen.

Gerzsényi László (*1931) – baptista teológiai tanár és lelkész (Pécel, Újpest). Egyháztörténeti és irodalmi munkássága mellett énekíróként is jelentős.

Gerzsényi Sándor (1933–2019) – baptista lelkész, költő, énekíró.

Gesius, Bartholomäus (ca 1560–1613) – német teológus, kántor, zeneszerző, énekíró, tanár (Frankfurt). Műveit iskolai és istentiszteleti használatra készítette: *Synopsis musicae practicae variis exempla illustrata... in usum scholasticae iuventutis Francofurtensis cis Viadrum conscripta*.

Gramann, Johann (Johann Graumann 1487–1541) – német evangélikus prédikátor, pedagógus, énekíró. Königsbergben segítette az egyetem megalapítását, magángyűjteményével alapozta meg annak könyvtárát.

Greiter, Matthias (1495–1550) – strasbourgi domonkos rendi szerzetes, 1524 után ugyanott evangélikus prédikátor, zenetanár, kántor és zeneszerző.

Grodzki, Michal, 16. századi lengyel énekszerző.

Gryllus Dániel (*1950) – zeneszerző, előadóművész. A Kaláka együttes vezetője, több bibliai dalsorozat szerzője.

Háló Kovács József (1761–1830) – református lelkész, költő (Nagykőrös).

Hamar István (*1941) – református lelkész (Albertirsa, Szolnok), énekíró és -fordító.

Händel, Georg Friedrich (1685–1759) – német zeneszerző. Élete nagy részét Angliában töltötte, operái és oratóriumai a műfaj kiemelkedő alkotásai.

Hartyáni Imre, 17. századi énekíró.

Hassler, Hans Leo (1564–1612) – német zeneszerző, orgonista. Az első, Itáliában tanult német zeneszerző-generáció tagja, motetták és misék sorát alkotta.

Hastings, Thomas (1784–1872) – amerikai zeneszerző, karnagy (New York). Mintegy ezer egyházi énekdallamot írt, melyeknek egyszerű, mégis ünnepélyes zeneisége és e témáról 1822-ben írt disszertációja – *Dissertation on Musical Taste*, megjelent 1831-ben *Spiritual Songs* címen – jelentős hatást gyakorolt az újabb kori protestáns egyházi énekstílus kialakulására.

Hausmann, Julie Katharina (1826–1901) – a német evangéliumi közösség munkásaként szolgált Szentpétervárott. Versei név nélkül jelentek meg egy *Maiblumen. Lieder einer Stillen im Lande* című gyűjteményben 1862-ben.

Heber, Reginald (1783–1826) – anglikán lelkész, püspök (Calcutta). Ötvennél több éneket írt, kiadásuk: *Hymns Written and Adapted to the Weekly Church Service of the Year* (1827).

Heermann, Johann (1585–1647) – sziléziai német prédikátor, költő, énekíró (Köben). A Luther és Paul Gerhardt közötti időszak legjelentősebb énekírójaként tartják számon a *Haus- und Herzmusik* (1630), valamint a *Sonn- und Festtagsevangelia* (1636) című énekgyűjtemények alapján.

Held, Heinrich (1620–1659) – sziléziai német ügyvéd, énekíró (Stettin). Énekei *Deutscher Gedichte Vortrab* (1643) címen jelentek meg.

Herbert, Petrus (1533–1571) – német prédikátor (Landskron, Fulnek), énekíró. A cseh testvérek között szolgált, a *Confessio Bohemica* fordítója, a cseh testvérek énekeskönyvének (1566) társszerkesztője.

Herman, Nikolaus (1500–1561) – német kántor, tanár, énekíró (Joachimsthal, Csehország). Családi használatra írt énekgyűjteménye *Die Sonntagsevangelia über das Jahr in Gesänge verfasst für die Kinder und christlichen Hausväter* címmel 1560-ban jelent meg.

Heyden, Sebald (1499–1561) – kántor, rektor, pedagógus, énekíró (Nürnbergi). Tudományos munkássága a pedagógia, a zene és a teológia terén egyaránt jelentős, pl. *De arte canendi* (1540).

Hiller, Philipp Friedrich (1699–1769) – német evangélikus lelkész (Württemberg). Énekgyűjteménye: *Geistliches Liederkästlein* (1762).

Hintze, Jakob (1622–1702) – német városi zenész (Tettin, Berlin). Crüger halálát követően ő gondozta a *Praxis pietatis* későbbi kiadásait.

Holéczy Mihály (1795–1838) – evangélikus kántor (Komárom), majd lelkész (Csákvár, Nagyszokoly). 1818-ban megjelent, *Psalmodia* című gyűjteménye 126 többszólamú tételt tartalmaz.

Homburg, Ernst Christoph (1605–1681) – német jogász, költő, énekíró. Betegen írta énekeit, mely két részben jelent meg *Geistlicher Lieder* címen (1658–1659).

How, William Walsham (1823–1897) – anglikán lelkész, püspök, énekíró, költő. A *szegények püspökének*, mások a *gyermek püspökének* nevezték. A *Psalms and Hymns* (1854) előbb 117, végül 258 énekét tartalmazta (1872).

Howard, Samuel (1710–1782) – angol orgonista, zeneszerző. 1769-ben Cambridge-ben szerzett zenei doktorátust.

Hull, Eleanor Henrietta (1860–1935) – angol író. Történelmi munkák mellett a kéziratos ír emlékek kiadásán munkálkodott. M. E. Byrne fordítása nyomán megverselte Dallán Forgail himnuszát (1912).

Hus, Jan (1371–1415) – cseh katolikus pap, prédikátor. A prágai egyetem lelkésze, 1398-tól professzora és a Betlehem-kápolna igehirdetője. Konstanzban vértanúságot szenvedett.

Huszár Gál (Gallus Huszár Anaxius ca1512–1575) – protestáns prédikátor (Óvár, Kassa, Debrecen), nyomdász, szerkesztő, énekíró. Gyülekezeti énekeskönyve (1560–1561) és graduálkiadása (1574) a magyar protestáns liturgia legfontosabb forrása.

Ignatius, Bengt Jakob (1761–1827) – finn evangélikus lelkész, énekíró.

Ilauszky Sámuel (1871–1965) – nyomdász, evangélikus énekíró.

Irvine, Jessie Seymour (1836–1887) – skót református orgonista, énekíró.

Isaac, Heinrich (ca1450–1517) – flamand udvari zeneszerző (Firenze, Bécs, Innsbruck). Életművéből kiemelkedik az egyházi évet felölelő *Choralis Constantinus* (1555). *Innsbrucher ich muss dich lassen* kezdetű motettájának dallama (1485) később egyházi szövegekkel vált ismertté.

István deák élete ismeretlen, nevét a versfőkből tudjuk.

Iverson, Daniel (1890–1977) – presbiteriánus lelkész (Miami). 1926-ban írta egystrófás énekét. Megtoldotta 1948-ban a fordító, Révészné Váró Margit.

Jékely Lajos lásd Áprily Lajos

Jeszenszky Károly (1851–1927) – evangélikus lelkész (Mezőberény).

Jordan, Samson (1802–1879) – francia református lelkész.

Justus, Jonas (1493–1555) – jogász, énekíró, később prédikátor. Németre fordította Luther és Melancthon műveit, részt vett a német Biblia fordításában.

Kádár Ferenc (*1957) – református lelkész (Sátoraljaújhely), teológiai tanár (Sárospatak), költő, énekíró,.

Kálmán Farkas (1836–1906) – református lelkész (Gyüd, Gyoma), énekíró, a régi magyar énekeskönyvek és énekírók történetének első kutatója.

Kanizsai Pálfi János (ca1584–1641) – református prédikátor, dunántúli püspök, énekíró. Nevéhez kötődik az első hazai presbitérium megszervezése.

Keble, John (1792–1866) – anglikán lelkész, költő, az Oxford-mozgalom egyik vezére. Verseskötete: *The Christian Year* (1827).

Kecskeméthy Csapó István (1864–1938) – református lelkész, teológiai tanár (Nagyenyed, Kolozsvár). Több folyóiratot alapított és szerkesztett, részt vett a Károli Biblia 1908-as revíziójában.

Kecskeméti Ferenc (1855–1916) – református lelkész (Makó, Békés), lapszerkesztő.

Kelemen, Alexandriai (ca150–ca215) – görög teológus, püspök. Munkásságával az antik filozófia és a keresztény hit összekapcsolására törekedett.

Kerekes Károly (1918–2009) – ciszterci szerzetes, apát (Zirc) és teológiai tanár (Szeged, Budapest).

Keresztényi Imre (*1942) – református férfikar tagja (Neszmély).

Keresztesi József (1748–1812) – református lelkész (Vértes, Nagyvárad, Szalacs), énekíró.

Kis János (1770–1846) – evangélikus lelkész, a dunántúli egyházkerület püspöke, az MTA rendes tagja, az 1811-ben megjelent *Nagy-győri énekeskönyv* szerkesztője.

Knoll, Christoph (1563–1630) – Frankfurt an der Oder és Wittenberg egyetemén tanult teológiát, majd Sprottauban szolgált.

Knorr von Rosenroth, Christian Anton Philip (1636–1689) – sziléziai udvari tanácsos, vegyész, énekíró. Keleti nyelvekkel, misztikával, kabbalával foglalkozott. Műve: *Kabbala Denudata* (1677, 1684).

Kohlross, Johann (ca1487–ca1560) – német prédikátor, költő, nyelvész, tanár (Bázel). Színpadí művei népszerűek voltak.

Komádi Nagy Mihály, 18. század második felében élt református lelkész, esperes (Nagydorog), énekíró.

Korpela, Simo Oskari (1863–1936), finn evangélikus lelkész, költő, énekíró.

Koskimies, Aukusti Valdemar (1856–1929), finn nyelvész, finnugor-kutató, költő.

Kovács József lásd Háló Kovács József

Kovács Sándor (1869–1942), evangélikus lelkész, dunántúli püspök, lapszerkesztő, az egyháztörténet tanára. *Kis Énekeskönyv* című gyűjteménye 1901-ben jelent meg.

Kölcsey Ferenc (1790–1838), költő, nyelvújító, Szatmár vármegye főjegyzője, az MTA tagja, a *Himnusz* szövegének írója.

Kőrösi Béla (1910–1944), baptista prédikátor, karnagy (Rákospalota), a baptista teológiai szeminárium zenetanára. Budapest ostrománál tragikus körülmények közt vesztette életét.

Kremer, Gerard (1919–1970), holland orgonista, zeneszerző, egyetemi tanár.

Kugelman, Hans (ca1495–1542), német zeneszerző, udvar trombitás és koncertmester (Königsberg). *Concentus novi* című gyűjteménye 1540-ben jelent meg Augsburgban.

Kunrád, Krystof (17. század), *Kancyonál To jest Kniha Žalmů a Písni Duchowních* címmel énekeskönyvet adott ki Amszterdamban, 1659-ben.

Kühn, Gotthelf Bernhardt (1863–1914), költő, lapszerkesztő, énekíró. A német belmisszióban dolgozott.

Lamouroux, M Le Dr (1794–1866), párizsi orvos, a *Chapelle Taitbout*-ban működő protestáns gyülekezet aktív tagja.

Lampe, Friedrich Adolf (1683–1729), német lelkész (Duisburg, Bréma), teológiai professzor (Utrecht). Művei: *Geheimnis des Gnadebundes* (1712), *Gottseliger Gesänge* (1723).

Lengyel József (1770–1822), debreceni tanár, református lelkész (Szalonta, Várad, Szalacs).

Leon, Johann (1531–1597), német evangélikus lelkész, énekíró.

Leuveni Arnulf lásd Arnulf, Leuveni

Lévay József (1825–1918), költő, tanár, Borsod vármegye főjegyzője.

Losontzi Hányoki István (1704–1780), tanár, rektor (Nagykőrös), tankönyvíró, énekíró. Művei: *Hármas kis tükrök* (1773), *Éneklésben tanító mester* (1754) *Halotti énekek* (1791).

Lubeczyk, Jakub (1530–1563), lengyel reformátor, költő. Az első lengyel bibliafordítás (*Biblia Brzeska*, 1563) társszerzője.

Lukács István (1772–1842), református lelkész (Hajdúszoboszló).

Luther, Martin (1483–1546), német ágostonos szerzetes (Erfurt), majd teológiai professzor (Wittenberg), reformátor, bibliafordító (Wartburg). Énekeskönyvei: Nürnberg 1523/1524, Erfurt 1524, Wittenberg 1524/1529, Leipzig 1545.

Luttenberger Tihanyi Ágoston lásd Tihanyi Ágost

Lyon, Meyer (1751–1797), előimádkozó, zsidó kántor (chazan) és operaénekes.

Lythe, Henry Francis (1793–1847), anglikán lelkész, énekíró. Művei: *Tales in verse : illustrative of several petitions of the Lord's Prayer* (1826), *Poems : chiefly religious* (1841).

Maár Margit (1880–1963), középiskolai tanár (Pécs), börtönmissziós munkatárs.

Maasalo, Armas Toivo Valdemar (1885–1960), finn evangélikus zeneszerző, orgonista, zeneakadémiai tanár.

Marot, Clément (ca1496–1544), francia udvari költő, protestáns nézetei miatt hagyta el Párizst. Ötven zsoltára Strasbourgban (1539), azután Genfben jelent meg (1562).

Maróthi György (1715–1744), matematikatanár. Svájci és a németalföldi egyetemek hallgatója, hazatérve a Kollégium professzora és a Debreceni Református Kollégium Kántusának alapítója. Magyar nyelven adta ki Goudimel zsoltárait 1743-ban: *A' soltároknak négyes notájik ... az éneklésről való rövid tanítással együtt.*

Mason, Lowell (1792–1872), amerikai karnagy, orgonista, zeneigazgató (Boston, New York). Az egyházi zenét az európai „klasszikus” modellhez próbálta közelíteni. Több mint 1600 énekdallam szerzője.

Máté János (1934–1998), orgonaművész (Budapest, Kálvin-tér), karnagy, zenetanár (Károli Egyetem). Szerteágazó egyházzenei tevékenységének egyik legfontosabb eredménye az 1996-ban megjelent *Magyar Református Énekeskönyv.*

Mehrtens, Frits August (1922–1975), holland orgonista, zeneszerző, a *Liedboek voor de Kerken* énekeskönyv (1973) munkatársa.

Mendelssohn-Bartholdy, Felix (1809–1847), német zeneszerző, karmester (Berlin, Lipcse). Nevéhez fűződik Bach Máté passiójának újabb kori bemutatása. Egyházi műveire hatottak angliai tapasztalatai.

Mikes Attila (*1962), a pestszentlőrinci Agapé gyülekezet presbitere, zenész, énekíró.

Miller, Edward (1735–1807), angol zeneszerző, orgonista (Doncaster). Cambridge-ben doktorált. Zeneelméleti és egyéb zenei tárgyú publikációi közül kiemelkedik: *The Psalms of David Set to New Music* (1774).

Miskolczi Csulyak István (1575–1646), református lelkész, püspök, költő. Görlitzben és Heidelbergben járt egyetemre, itt barátságot kötött Szenci Molnár Alberttel. Fennmaradt naplója, levelezése és könyvtára fontos kortörténeti dokumentum.

Moe, Ole Theodor (1863-1922), norvég evangélikus lelkész, pedagógus, énekíró, a norvég Kékkereszt alapítója.

Monk, William Henry (1823–1889), angol orgonista, karnagy, énekíró, a *Hymns Ancient and Modern* több kiadásának szerkesztője. A Stoke Newington-i St. Matthias zenei vezetőjeként elindította a napi énekes liturgiák gyakorlatát.

Monod, Theodore (1830–1921), francia református lelkész, énekíró.

Montgomery, James (1771–1854), Skóciába kivándorolt morva lelkész házaspár fia. Az angliai Sheffieldben újságszerkesztőként is fontos közéleti szerepet játszott, versesköteteket adott ki, énekszövegeket írt. Művei: *Songs of Zion: Being Imitations of Psalms* (1822), *Sacred Poems and Hymns: For Public and Private Devotion* (1854).

Nagy István (1770–1831), református lelkész (Hajdúböszörmény), énekíró.

Nagy Mihály (komádi) lásd Komádi Nagy Mihály

Nagybáncsai Mátyás 16. századi énekszerző, nagyszombati tanító, esetleg prédikátor.

Németi Ferenc (+1565), várkapitány (Tokaj), énekíró. Feleségével, Balassa Zsófiával Zemplén és Abaúj meghatározó patrónusa volt, de Méliusz és Szegedi Gergely munkáinak megjelenését is támogatták.

Neumark, Georg (1621–1681), német udvari könyvtáros (Weimar), költő, énekíró.

Nicolai, Philipp (1556–1608), német evangélikus lelkész, költő, zeneszerző. Énekeit tartalmazó, pestis idején írt műve: *Der Freudenspiegel des ewigen Lebens* (1599).

Nyáry Pál (1879–1955), református lelkész (Pécs), esperes, teológiai tanár.

Nyberg, Hugo (1873–1935), finn lelkész, kórusvezető.

Nystrom, Marty J. (*1956), énekíró, ifjúsági- és gyermekkönyvek szerzője, a *Christ for the Nations* zenei igazgatója.

Olivers, Thomas (1725–1799), methodista lelkész, utazó prédikátor, énekszerző. John Wesley közeli munkatársa.

Oudaan, Joachim Frants (1628–1692), holland mennonita énekíró.

Pálhegyi Dávid (*1964), hegedűs, fafaragó művész, énekíró, az Új Forrás Együttes vezetője.

Pálhegyi Ferenc (1935–2016), gyógypedagógus, pszichológus (Bibliai Házassággondozó Szolgálat).

Palmer, Ray (1808–1887), amerikai lelkész, énekíró. Egyik műve: *Hymns and Sacred Pieces, with Miscellaneous Poems* (1865)

Pálóczi Horváth Ádám (1760–1820), ügyvéd, földbirtokos, költő. Kéziratos gyűjteménye: *Ó és új mint-egy ötödfélszáz énekek*.

Papp Ákos (1920–2005), református lelkész-kántor (Kecskemét), orgonista, karnagy, énekköltő. Az 1948-as énekeskönyv és az 1959-es korálkönyv munkatársa. A teológiát követően a Zeneakadémia orgonatanácsán tanult, majd ösztöndíjjal került Finnországba és rövid amerikai kitérőt követően ott telepedett le. Könnyű gyermekkori művek sorozatát publikálta. (Sinikellot)

Parry, Charles Hubert Hastings (1848–1918), angol zeneszerző, zenetörténész, tanár (Royal College of Music). Műve: *The Music of the Seventeenth Century* (1902).

Pásztori-Kupán István (*1973), református lelkész. A kolozsvári teológia, a Károli egyetem bölcsészkarja, illetve 2021 óta a komáromi Selye János Egyetem teológiai kara tanára.

Páth Géza (1923–2012), baptista lelkész, teológiai professzor (Budapest).

Pauli, Joachim (1636–1708), berlini házitanító. Vigasztaló éneket írt barátja, Paul Gerhardt gyermekének halálára.

Payr Sándor (1861–1938), evangélikus lelkész, egyháztörténész, teológiai tanár (Sopron).

Pécseli Király Imre (ca1590–ca1641), református lelkész, énekíró. Pápan és Heidelbergben tanult, Oppenheimben együtt dolgozott Szenci Molnárral. Hazatérése után Komáromban rektor, majd prédikátor, 1622 után Érsekújváron szolgált.

Perronet, Edward (1726–1792), Angliában menedéket talált hugenotta család sarja, prédikátor, énekíró. Egy ideig együtt dolgozott John Wesley-vel, de az úrvacsora körüli nézeteltérések miatt különváltak.

Petróczi Éva (*1951), költő, író, műfordító, irodalomtörténész, publicista, a Károli Egyetem Puritanizmuskutató Intézetének ny. vezetője.

Podmaniczky Pál (1885–1949), evangélikus lelkész (Pozsony, Eperjes), teológiai tanár (Sopron), énekíró. Az Önkéntes Missziói Mozgalom és a Bethánia Egylet munkatársa.

Prynne, Georg Rundle (1818–1903), anglikán lelkész (Plymouth), énekíró.

Pytlík, Markus (*1966), német gimnáziumi tanár, énekíró.

R. Berde Mária (1889–1949), író, költő, műfordító, tanár, az erdélyi magyar irodalmi élet tevékeny alakja.

Ráday Pál (1677–1733), II. Rákóczi Ferenc titkára, egyetemes református főgondnok. Személyes hitéről tanúskodó énekeit *Lelki hódolás* címmel jelentette meg.

Ramsey, Benjamin Mansell (1849–1923), angol orgonista és zenetanár és a városi zeneélet szervezője (Bournemouth).

Reignale, Alexander Robert (1799–1877), osztrák származású angol orgonista, énekíró, zeneszerző. Kiadása: *Collection of Psalm and Hymn Tunes* (1840)

Révész Árpád (*1947), baptista lelkész és evangélista (Szeged, Szombathely, Budapest), egyházelnök (1992–1996). A nemzetközi Billy Graham Társaság munkatársa, teológiai könyveket és evangéliumi énekek fordítója.

Révészné Váró Margit (1891–1972), énektanár, énekköltő, Révész Imre református püspök felesége.

Riethmüller, Otto (1889–1938), német lutheránus lelkész, a Hitvalló Egyház (Bekennende Kirche) tagjaként foglalkozott az ifjúsággal. Műve: *Ein neues Lied – Ein Liederbuch für die Deutsche Evangelische Jugend* (1932).

Ringwaldt, Bartholomäus (1530–1599), német evangélikus prédikátor, énekíró, mintegy kétszáz énekéről tudunk.

Rist, Johann (1607–1667), német evangélikus lelkész, drámaíró, énekíró. Hatszáznál több énekéről tudunk. Műve: *Musa Teutonica* (1634), *Himmlische Lieder* (1643).

Rodigast, Samuel (1649–1708), német gimnáziumi és egyetemi tanár, rektor (Jéna, Berlin).

Rous, Francis (1579–1659), angol politikus, énekíró. Zsoltárparafrázisai 1643-ban jelentek meg *The Psalmes of David in English Meter* címmel.

Roy, Kristina (Kristína Royová 1861–1937), szlovák evangélikus diakonissza, énekíró.

Runyan, William Marion (1870–1957), amerikai metodista lelkész, zeneszerző, énekíró, énekgyűjtemények szerkesztője. A *Moody Bible Institut* munkatársa.

Ruppel, Paul Ernst (1913–2006), német egyházzene-szerző, zeneszerző. Egyszerű, praktikus felhasználásra készített tételei számos egyházi kiadványban megtalálhatók.

Rutilius, Martin (1551–1618), német evangélikus lelkész, esperes (Weimar), énekíró.

Sandell, Lina (Karolina Wilhelmina Sandell-Berg 1832–1903), svéd költőnő, mintegy 600 éneket írt.

Sankey, Ira David (1840–1908), amerikai énekes. Dwight Lyman Moody (1837–1899) missziós körútjainak munkatársa Angliában és Amerikában. Fokozatosan bővülő, több kiadásban megjelent énekgyűjteménye: *Gospel Hymns and Sacred Songs* (1873–94) Itt jelent meg a Jób 19,25 alapján írt ének is, melynek szövegét minden valószínűség szerint a Kanadában élt Henry G. Merrill (1846–1915) írta.

Sántha Károly (1840–1928), evangélikus lelkész (Sárszentlőrinc), költő. A Magyar Protestáns Irodalmi Társaság választmányi tagja, versei nyolc kötetben jelentek meg.

Scheffler, Johann / Angelus Silesius (1624–1677), sziléziai római katolikus orvos, költő. Evangélikus családba született, de 1653-ban katolizált. A *Heilige Seelenlust Oder Geistliche Hirten-Lieder* (1657) című kötetben megjelent verseit protestáns és katolikus énekeskönyvek is használták. Második versgyűjteménye *Der Cherubinischer Wandersmann oder Geist-Reiche Sinn- und Schluss-Reime.* (1675).

Schein, Johann Hermann (1586–1630), német zeneszerző, költő, a lipcsei Tamás-iskola tanára. Koráldallamokat feldolgozó egyházi koncertjei az *Opella nova* két kötetében jelentek meg, négyzólamú korálgyűjteménye *Cantional oder Gesangbuch Augspurgischer Confession* (1627).

Schererz, Siegmund (1584–1639), német evangélikus lelkész (Prága, Lüneburg). Műve: *Fuga Melancholiae. Seu: Refectio Animarum, in Tristitia Spiritus* (1630), énekei jórészt itt jelentek meg.

Scholefield, Clement Cotterill (1839–1904), anglikán lelkész, énekíró. Énekei Arthur Sullivan-nal (1842–1900) együtt megjelentek: *Church Hymns with Tunes* (1874).

Scholz László (1911–2005), evangélikus lelkész, költő (Zugló, Hatvan), az 1955-ben megjelent énekeskönyv munkatársa.

Schulek Tibor (1904–1989), evangélikus lelkész, irodalomtörténész. A 2. világháború alatt táborig lelkész, majd a Fejér-Komáromi egyházmegye esperese, 1963 után az MTA Irodalomtudományi Intézetének munkatársa. 1939-ben jelent meg Bornemisza Péterről írt monográfiája, 1945-ben a *Régi Magyar Istenes Énekek* című gyűjtemény. Ő írt tanulmányt a Váradi énekeskönyv hasonmás kiadásához.

Schulz, Johann Abraham Peter (1747–1800), német zeneszerző, karmester.

Schütz, Heinrich (1585–1672), német zeneszerző, a Johann Sebastian Bach előtti német zene legnagyobb hatású alakja. C. Becker zsoltárszövegeit megzenésítő gyűjteménye: *Der Psalter* (1640).

Schwartzburg-Rudolstadt, Aemilie Juliane (1640–1672), a pietizmus egyik legtermékenyebb énekszerzője, három kötetben mintegy hatszáz éneke jelent meg.

Schwerin, Otto von (1616–1679), német diplomata I. Frigyes Vilmos brandenburgi választófejedelem és porosz herceg szolgálatában. Luise Henriette von Brandenburg (1620–1667) az evangélikus-református feszültség feloldására közös énekeskönyv kiadását bízta a nyomdászra: *Gebete und geistliche Lieder* (1653).

Sedulius, Caelius (Coelius) az 5. század első felében élt költő. *Carmen Paschale* című művében a négy evangélium történeteit szedi versbe, *A solis ortus cardine* kezdetű himnuszának részletei a karácsonyi és vízkereshti himnuszok között kaptak helyet.

Selnecker, Nikolaus (1530–1592), német evangélikus prédikátor, a lipcsei egyetem tanára, a Tamás-templom lelkésze, majd a város szuperintendense. Énekgyűjteménye *Christliche Psalmen, Lieder und Kirchengesänge* (1587).

Senfl, Ludwig (ca1490–1543), udvari zeneszerző, énekes. Heinrich Isaac tanítványa I. Miksa bécsi udvarában, később IV. Vilmos herceg zeneszerzője Münchenben. Az 1530-as évektől rendszeresen levelezett Lutherrel, több művet is készített számára. Művei meghatározóak a korai protestáns motetta és egyházi ének terén.

Sermisy, Claudin de (ca1490–1562), francia udvari zeneszerző (Párizs). Chansonjairól ismert, de egyházi művei is jelentősek.

Shrubsole, William (1760–1806), angol orgonista, zeneszerző. A cantebury székesegyház kórusában nevelkedett, orgonistaként legtovább a londoni Spa Field Chapel-ben szolgált.

Sibelius, Jean (1865–1957), finn zeneszerző. Szimfonikus művei mellett több mint 90 dalt és 50 kórusművet is írt. Néhány dallama egyházi szöveggel világszerte elterjedt.

Sík Sándor (1889–1963), piarista tanár, tartományfőnök, költő, műfordító, irodalomtörténész. A Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja, kutatási területe: a barokk és újabb kori irodalom, esztétika, verstan. Műve: *Himnuszok könyve : a keresztény himnuszköltészet remekei* (1943).

Silcher, Friedrich (1789–1860), német zeneszerző, 1817-től zeneigazgató a tübingeni egyetemen. A 19. századi német kórusmozgalom meghatározó személyisége, a tübingeni Akademische Liedertafel alapítója és haláláig elnöke. Műve: *Dreistimmiges württembergisches Choralbuch*.

Silesius, Angelus lásd Scheffler, Johann

Simon Jukundián (1813–1894), ferences szerzetes, a csíksomlyói tanítóképző tanára és igazgatója. Kiadása: *Egyházi énekeskönyv* (1869).

Skarica Máté (Kevi Skaricza 1544–1592), református prédikátor (Ráckeve), Szegedi Kis István halála után ő adta ki műveit.

Soproni János (*1932), középiskolai tanár, gitártanár, csaknem másfél száz evangéliumi ének szerzője. Énekgyűjteménye: *Ébredj, lant és hárfa* (2020).

Sørli, Caroline Volla (1869–1953), norvég kóruskarnagy, énekszerző.

Spangenberg, Cyriacua (1528–1604), német teológus, történész és énekiró, apjával Johann Spangenberggel (1484—1550) együtt szerkesztett énekeskönyveket.

Spangenberg, Peter (1934–2019), német evangélikus lelkész, pedagógiai főiskola tanára (Felsburg). Számos könyvet írt, többek közt gyermekeknek és fiataloknak, több közülük magyarul is megjelent.

Spee von Langenfeld, Friedrich (1591–1635), jezsuita pap, költő, tanár. Küzdött a boszorkányüldözések, különösen a kínvallatás ellen. Énekgyűjteménye: *Trutznachtigall* (1649).

Sréter Ferenc, szandai (1894–1988), evangélikus lelkész. Bentlakásos népfőiskola alapítója, a Magyar Evangéliumi Szövetség (Alliansz) alelnöke. 1954-től az Evangélikus Testvérgyülekezet vezetője.

Stainer, John (1840–1901), angol orgonista, karnagy (London, Oxford), korának meghatározó egyházzenesze.

Stebbins, Georg Coles (1846–1945), baptista karnagy (Chicago, Boston). Mintegy 1500 éneket írva dolgozott D. L. Moody mellett.

Stenbäck, Lars Jakob (1811–1870), svéd anyanyelvű finn evangélikus lelkész és költő.

Stone, Samuel John (1839–1900), anglikán lelkész, költő és énekszerző.

Sumonyi Zoltán (*1942), író, költő, rádiós szerkesztő. Hat bibliai vonatkozású lemeze jelent meg Gryllus Dániel zenéjével.

Sykes, Seth (1892–1950), skót evangélista. Az Egyesült Királyság egész területén szolgált feleségével Bessie **Sykes** (1905-1982), aki énekeinek dallamát szerezte.

Szabó József (1902–1986), dunáninneni püspök, Madách-kutató.

Szak Antal (1917–2004), karvezető, orgonaművész, zenetanár, zeneszerző, szövegíró és -fordító.

Szász Béla, szemerjai (1840–1898), egyetemi tanár (Marosvásárhely, Kolozsvár) a Kisfaludy-társaság tagja, az MTA levelező tagja.

Szedő Dénes (Szedő Mihály Dénes 1902–1983), ferences szerzetes, költő, műfordító. Összes művei megjelentek (2011, 2018).

Szegedi Gergely (1536–1566), református prédikátor, énekíró (Kassa, Debrecen, Tokaj). Zsoltárparafrázisait Szenci Molnár Albert is nagyra értékelte.

Szegedi Kis István (1505–1572), református prédikátor, énekíró. Baranyai, majd dunamelléki püspök, a baranyai kánonok szerkesztője.

Szénási Sándor (1925–2001), református lelkész (Vereb, Velence, Kápolnásnyék, Bicske), esperes (Vértessalja), költő, műfordító. Verseskötete: *Mandulaág. Versek és műfordítások* (2010).

Szenci Molnár Albert (1574–1634), református prédikátor, szerkesztő, kiadó, költő. Drezda, Wittenberg, Strasbourg, Heidelberg egyetemén tanult. Széles körű tudományos munkásságot végzett, lefordította és külföldi mecénások segítségével a Bibliával egybekötve többször is megjelentette a genfi zsoltárokat. (Herborn, 1607; Hanau, 1608; Oppenheim, 1612) Ezek függelékében saját szerzésű és fordítású énekeit is megtalálhatók.

Szentgyörgyvölgyi József (1765–1832), városi főorvos (Debrecen), ingyen gyógyította a szegényeket.

Szpetneki János (16. század), nevét csak énekéből ismerjük, talán a Zala megyei Szepetnekről származott.

Szilágyi Bálint (+1807), református lelkész (Jablonca).

Szkhárosi Horvát András (+1549 után), protestáns prédikátor (Tállya), énekei Bornemisza Péter énekeskönyvében maradtak fenn (1582).

Szónyi Benjámín (1717–1794), református lelkész (Hódmezővásárhely), esperes (Békés), költő énekíró. Énekei a *Szentekek hegedűje* című gyűjteményében jelentek meg 1762-től, egyre bővülő kiadásokban.

Sztárai Mihály (ca1500–1575), ferences szerzetesként Padovában tanult, 1528-tól protestáns prédikátor, püspök (Szlavónia, Gyula, Sárospatak, Pápa). Két színpadi műve maradt fenn, zsoltárparafrázisai és bibliai históriái már a legkorábbi énekeskönyvekben is szerepelnek.

Szücs György (+1809), református lelkész, énekíró (Tállya, Szerencs, Görgő).

Szünesziosz (ca370–414), előkelő származású, alexandriai nevelésű filozófus, Ptolemais püspöke.

Szűts István (1768–1839), evangélikus lelkész (Tét).

Tallis, Thomas (ca1505—1585), angol zeneszerző, a udvari orgonista (Chapel Royal). Latin liturgikus műveket, és anglikán szertartási énekeket egyaránt alkotott.

Tersteegen, Gerhard (1697–1769), német református énekíró, laikus pietista prédikátor. Műve: *Geistliche Blumengärtlein inniger Seelen* (1729).

Teschner, Melchior (1584–1635), német evangélikus kántor (Schmiegel, Fraustadt), majd prédikátor (Oberpritschen).

Thaly Lóránt (1874–1940), orvos, az Erzsébet kórház első igazgatója. Saját költeményei az *Eolhárfa* című kötetben jelentek meg 1926-ban.

Theodor, Moe Ole (1863–1922) lásd Moe, Ole Theodor

Thilo, Valentin (1579–1620), evangélikus prédikátor (Königsberg), énekíró. Adventi énekének szerzője egyes kutatások szerint fia, Valentin Thilo (1607—1662).

Thomson, Mary Ann (1834–1923), könyvtáros (Philadelphia). Londoni születésű, férjével költözött Amerikába. Folyóiratokban mintegy negyven éneke jelent meg, közülük a lázas gyermeke mellett írt máig ismert.

Thordai Benedek (16. század első fele), életéről keveset tudunk. Valószínűleg Krakkóban tanult, egyetlen zsoltárparafrázisa maradt ránk.

Thymus, Georg (Georg Thym, Georg Klee ca1520–ca1560), német költő, tanár. A wittenbergi egyetemen barátságot kötött Lutherrel és Melanchthonnal, később az egyetem tanára lett.

Tietze, Christoph (Christoph Titius 1641–1703), német evangélikus lelkész (Hersbruck). Énekei: *Sünden-Schmertzen, Trost im Herten, Todten-Kerzen, erwecket, entdecket, angestecket, von Chrisophoro Titio* (1663; más című, bővített kiadásban 1670, 1701).

Tihanyi Ágost (Luttenberger Ágoston 1846–1899), evangélikus tanító, pedagógiai szakíró, az egyik legjelentősebb magyar gyermekdalíró.

Tinódi Lantos Sebestyén (ca1510–1556), vándor énekmondó, énekíró. Művek többek között: *Cronica* (1554), 29 históriás ének 23 dallammal.

Tompa Mihály (1817–1868), református lelkész (Hanva), költő, a Kisfaludy-társaság tagja, a MTA levelező tagja. Összegyűjtött művei hat kötetben 1870-ben jelentek meg.

Toplady, August Montague (1740–1778), anglikán lelkész, énekíró. Írorszáiban tanult és ott tért meg egy laikus prédikátor hatására. Vallotta a predestinációt, 1759-ben lefordította Girolamo Zanchi munkáját: *Confession of the Christian Religion* (1562).

Tordai Ányos (1879–1938), ciszterci szerzetes, író, irodalomtörténész, tanár.

Tritonius, Petrus (1465–1525), humanista zeneszerző. Horatius ódáit négyszólamú letétekkel látta el iskolai használatra, mely Johannes Honterus (1498–1549) gondozásában megjelent Brassóban is: *Odae cum Harmoniis ex diversis Poëtis in usum Ludi literarij Coronensis decerptae* (1548).

Túrmezei Erzsébet (1912–2000), költő, műfordító, magyar-német szakos tanár, a Fébé Evangélikus Diakonissza Egyesület főnöknője. Mintegy kilencszáz versével és fordításával a 20. századi magyar egyházi költészet jelentős alakja.

Ugrai Kovács Artúr (*1939), a Baptista Központi Énekkar alapító tagja, a budapesti Nap utcai, később a Wesselényi utcai gyülekezet kórusának karnagya, énekkordító, énekíró.

Újfalvi Katona Imre (1572–1610), református gyülekezeti majd udvari prédikátor, tanár (Szepesi, Gönc, Bodrogkeresztúr).

Urhan, Chrétien (Christian Urhan 1790–1845), római katolikus francia zeneszerző, orgonista, hegedű- és brácsajátékos (Párizs).

Vándor Gyula (1929–1998), református presbiter, ifjúsági vezető (Budapest, Kispest-Rózsa tér). Énekei *Tanúd vagyok, Uram* címmel jelentek meg.

Varga Lajos, F. lásd F. Varga Lajos

Vargha Gyuláné (1863–1968), költő, műfordító, a Bethánia Egyesület tagja.

Vargha Tamás (1890–1968), református lelkész (Kunszentmiklós), a Solti Egyházmegye esperese, énekíró és -fordító, a Bethánia Egyesület tagja.

Vaughan Williams, Ralph (1872–1958), zeneszerző, népzene gyűjtő, karmester, a Royal College of Music zeneszerzés tanára. A 20. századi anglikán egyházi zene jelentős személyisége, az *English Hymnal* (1906) szerkesztője.

Victor János (1860–1937), a Skót Misszió iskolájának tanára, a Vasárnapi Iskolai Szövetség utazó titkára, a Lorántffy Egyesület kórházának vezetője és lelkigondozója, a Németajkú Református Egyházközség kántora. Énekgyűjteménye 1901-ben jelent meg *Hozsánna* címmel.

Vietórisz József (1868–1954), evangélikus költő, evangélikus gimnázium igazgatója Nyíregyházán. Magyarra fordította Tranoscius (Jiří Třanovský) *Cithara Sanctorum* című énekeskönyvét, emellett Vergilius-fordításai is jelentősek.

Viljanen, Oskar Valfrid (1875–1959), finn evangélikus kántor (Perniö).

Vizi István (*1961), református lelkész (Páty), teológiai zenetanár, énekíró és –fordító, egyházkerületi énekügyi előadó.

Vörösmarty Mihály (1800–1855), költő, táblabíró, a MTA és a Kisfaludy-társaság tagja.

Vulpius, Melchior (1570–1615), német evangélikus zeneszerző, zeneelméletíró, tanár, kántor (Schleusingen, Weimar). Jelentős az egyházi év minden vasárnapjára írt motetta sorozata. *Ein schön geistlich Gesangbuch* című énekgyűjteménye 1609-ben jelent meg.

Wade, John Francis (1711—1786), angol zenetanár és énekszerző, aki katolikusként Franciaországban talált menedéket.

Walch, James (1837–1901), amerikai orgonista, zeneszerző, hangszerkereskedő, a Bolton Philharmonic Society karmestere.

Watts, Isaac (1674–1748), angol lelkész, mintegy 450 éneket írt.

Weiß, Michael (ca.1488–1534), német teológus, énekíró. 1518-ban a cseh testvérekhez csatlakozott, 1531-ben *Ein New Gesengbuchlein* címmel jelentette meg énekeskönyvét Jungbunzlauban.

Wesley, Charles (1707–1788), angol metodista énekíró. Bátyjával John Wesley-vel a metodista mozgalom vezető alakja.

Wesley, Samuel Sebastian (1810–1876), angol zeneszerző és orgonista. Énekei 1872-ben a *The European Psalmist* című gyűjteményben jelentek meg.

Wit, Jan (1914–1980), holland lelkész (Nijmegen), himnológus (Groningen), orgonista, zeneszerző, énekeskönyvek társszerkesztője.

Woodward. George Ratcliffe (1848–1934), anglikán lelkész, énekíró. Görögből, latinból és más nyelvekből fordított angolra, énekgyűjtemények szerkesztésében vett részt.

Zábrák Dénes (1852–1913), evangélikus lelkész (Sopron), a dunántúli énekeskönyv egyik megújítója.

Zinzendorf, Nicolaus Ludwig Graf von (1700–1760), német pietista énekíró, a herrnhuti testvérgyülekezet alapítója. Több mint kétezer éneket írt. Életét a testvérközösségnek és a külmiszióknak szentelte.

Zrínyi Miklós (1620–1664), költő, hadvezér, politikus. Nemcsak *Szigeti veszedelem* című eposza, hanem lírai művei is a magyar barokk irodalom jelentős szerzőjévé teszik.

Énekgyűjtemények címei és egyéb adatai:

Bamberg, 1732 – Bambergisches Gesang-Buch

Bártfa, 1593 – *A keresztyén gyülekezetben való isteni dicséretok*. Egyben szedegettetett, újonnan nyomtatott, emendáltatott és sok szép dicséretekkel megöregbített. Evangélikus énekeskönyv, David Gutgesell nyomdájában jelent meg. Ez az első olyan gyűjtemény, amely (részben Bornemisza Péter prédikációs gyűjteményéhez kapcsolódva) az egyházi év rendje szerint adja az énekeket.

Basel, 1534 – *Liber musicalis pro Christophoro Aularii*. Kéziratos gyűjtemény.

Batthyány-graduál – a 17. század első felében, az Óvári és Ráday graduálokkal egy műhelyben készült a zsoltáros istentiszteletek anyagát tartalmazó gyűjtemény, jelenleg Gyulafehérvárott, a Batthyáneumban őrzik.

Bécs, 1776 – *Katholisches Gesangbuch: auf allerhöchsten Befehl Ihrer k. k. apost. Majestät Marien Theresiens zum Druck befördert.*

Boroszlói kézirat – a 16. században keletkezett, 21 ének szövege található benne. Boroszló városi könyvtárában Szegedi Gergely 1569-ben megjelent énekeskönyvéhez kötve maradt fenn.

Brno, 1798 – *Melodiatura aneb Partitura.* A korálkönyv szerkesztője *Adam Škultéti*, a szakolcai gyülekezet kántora.

Budapest, 1948 – *Énekeskönyv magyar reformátusok használatára*

Cantus Catholici, 1651, 1674 – *Cantus Catholici. Régi és új deák és magyar ajitatos egyhazi énekek és litaniak.* Szöllősi Benedek gyűjteménye az első kottával megjelent katolikus énekeskönyv Magyarországon. Az első kiadás (1651) Lőcsén jelent meg, a kiadást Kisdi Benedek püspök támogatta, a második kiadás (1674) Kassán.

Cythara Sanctorum, 1636 – Jiří Třanovský énekeskönyve Lőcsén jelent meg először, egyre bővülő kiadásai egészen a 19. század végéig jelentek meg. Magyarországon is nagy népszerűségnek örvendett a szlovák evangélikusok között, a szerkesztő nevének latinos alakjáról Tranosciusként emlegették a gyűjteményt.

Csurgai graduál, 1630 körül – a csurgói Csokonai Vitéz Mihály Református Gimnázium Könyvtárában őrzött kéziratos gyűjtemény.

Debrecen, 1560 – *A keresztyéni gyülekezetben való isteni dicséretek.* Huszár Gál énekeskönyve, az első, épségben fennmaradt magyar egyházi énekgyűjtemény.

Debrecen, 1569, 1579 – *Énekes könyv, melyből szoktanak az Úrnak dicséretet mondani az anyaszentegyházban és keresztyéneknek minden gyülekezetében.* A gyűjteményt, mely az ún. debreceni énekeskönyv-típus megteremtője, Szegedi Gergely szerkesztette, de csak halála után jelent meg.

Debrecen, 1590 – Gönci György által szerkesztett énekeskönyv, egyetlen, címlap nélküli példánya ismert.

Debrecen, 1592 – *Keresztyéni énekek, melyek a graduál mellett, s anélkül is, ahol azzal nem élhetnek, az magyar nemzetben reformáltatott eklézsiákban szoktanak mondattatni.*

Debrecen, 1602 – *Keresztyéni énekek [...]. In exequiis defunctorum, Halott temetéskorra való énekek.* Újfalvi Imre két részes énekeskönyve.

Debrecen, 1616 – *Keresztyéni énekek [...].*

Debrecen, 1697 – *A sz. Dávid prófétának ékes ritmusú zsoltárrival és a zsoltárokból szereztetett dicséretekkel, istenes énekekkel és himnuszokkal teljes könyv.*

Debrecen, 1723, 1736, 1778 – *Az Isten anyaszentegyházabeli közönséges isteni tiszteletre rendeltetett énekes könyv, melyben vannak himnuszok, zsoltárokból szereztetett dicséret, ünnepekre és egyéb alkalmatosságokra tartozó istenes régi énekek* című, azonos tartalmú debreceni énekeskönyvek, melyekből csak az 1778 és azt követően megjelentek hangjegyesek.

Debrecen, 1774 – *Szent Dávid Soltárjai, melyek a franciai nóták szerint magyar versekbe foglalattak Szenci Molnár Albert által, most pedig a harmóniás éneklést szeretőknak kedvéért négyes nótákkal [...] kiadattak.* Maróthi György négyszólamú gyűjteményének utolsó, legbővebb kiadása, melyet utóda, Varjas János gondozott.

Debrecen, 1780, 1791, 1811 – kottával megjelent, Újfalvi előszavával ellátott, az ő gyűjteményén alapuló, de bővített énekanyagú temetési gyűjtemények.

Debrecen, 1819 – *Halotti énekek.*

Detrekő, 1582 – *Énekek három rendbe.* Bornemisza Péter énekeskönyve, amely istentiszteleti használatra szánt, otthon, prédikáció gyanánt használható énekeket és bibliai históriákat tartalmaz.

Dunántúli evangélikus énekeskönyv. 1911 – *Keresztyén énekeskönyv.* A reformáció értékeit újra felfedező gyűjtemény.

Eger, 1855 – *Katholikus egyházi énektár.* A gyűjteményt Tárkányi B. József szerkesztette, az énekeket kottával és kísérettel Zsasskovszky Ferenc és Zsasskovszky Endre látták el.

Eperjesi graduál, 1635 – *Graduale Ecclesiae Hungaricae Epperiensis.* Az eperjesi evangélikus gyülekezet és iskola számára készült kéziratos gyűjtemény, mely nem csak

szertartási tételeket tartalmaz, hanem gyülekezeti énekeket, és azok egyszerű többszólamú feldolgozásait is.

Erfurt, 1524 – *Ein Enchiridion oder Handbüchlein [...]*. Luther második énekgyűjteménye, 18 saját énekével.

Frankfurt am Main, 1659 – *Harmonisches Chor- und Figural Gesang-Buch Augspurgischer Confession*.

Genf, 1542 – *La forme des prières et chants ecclésiastiques [...]*.

Genf, 1551 – *Pseaumes octantetrois de David, mis en rimes françoise [...]*.

Genf, 1562 – *Les Pseaumes mis en rime françoise par Clement Marot et Theodore de Beze*. A genfi zsoltárkönyv első teljes kiadása.

Glaubensstimme, 1894 – *Neue Glaubensstimme für die Gemeinden des Herrn*. Német nyelvű baptista énekeskönyv.

Görlitz, 1648 – *Pensum sacrum metro-rythmicum*.

Öreg graduál, 1636 – *A keresztyéni üdvözítő hitnek egy nyomában járó igazságához intéztetett [...]* öreg graduál. Geleji Katona István és Keserői Dajka János szerkesztették, I. Rákóczi György támogatásával jelent meg 200 példányban Gyulafehérvárott.

Hagenau, 1526/27 – *Ein Neues lied zu bitten um Glauben Liebe und Hoffnung*

Halle, 1704 – *Geist-reiches Gesang-Buch*, Johann Anastasius Freylinghausen énekgyűjteménye.

Hannover, 1648 – *Das Hannoverische neue ordentiliche Gesangbuch*.

Harmonia caelestis, 1711 – Esterházy Pál herceg neve alatt megjelent kantátagyűjtemény.

Hit hangjai, 1905, 1960 – *A hit hangjai. Énekek a Krisztusban hívők és az üdvkeresők használatára*. A német *Glaubensstimme* alapján készült baptista énekeskönyv első és kilencedik kiadásának évszáma.

Hohenfurt, 1410 – Vyšší Brod ciszterci apátságában őrzött kottás kézirat, melyet egy Přibík nevű szerzetes másolt 1410-ben.

J. A. Comenius cantionale, Amsterdam, 1659 – *Kancyonál. To gest, Kniha Žalmů a Pjsnj duchownjch [...]*. Jan Amos Comenius szerkesztette.

J. Roh énekeskönyve, 1541 – *Piesně chval Božských. Piesně duchovnie evanjelistské [...]*. A cseh testvérek énekeskönyve Prágában jelent meg Jan Roh szerkesztésében.

Jistebnický kancionál, 1420 – A legrégebbi cseh kéziratos énekeskönyv, ma Prágában őrzik.

Kájoni-kódex, 1634 után – Kájoni János ferences szerzetes kéziratos tabulatúra gyűjteménye. Egyházi és világi, hangszeres és vokális műveket egyaránt tartalmaz.

Kolozsvár, 1556 – *Históriák melyeket a Szent Bibliából néminemű tudós es istenfélő férfiak énekekbe szerzettek [...]*. A kottás gyűjtemény Hoffgreff György nyomdász nevét viseli.

Kolozsvár, 1690 – *Az Sz. Dávid Prófátának ékes ritmusú zsoltárrival, és a zsoltárokból szereztetett dicséretekkel, s egyéb istenes énekekkel és himnuszokkal teljes könyv.*

Kolozsvár, 1744 – *Az anyaszentegyházbéli közönséges isteni tiszteletre rendeltetett énekes könyv.* Hangjegyes református énekeskönyv, számos 16. századi dallam első forrása.

Kolozsvár, 1777 – *Isteni dicséretes, imádságos, és vigasztaló énekek.* A racionalizmus reform-énekeskönyve.

Kolozsvár, 1782 – Gyöngyössi János *Halhatatlan emlékezetű Debóra* című gyászéneke Verestói György *A magyar Sionnak felséges asszonya* című, Mária Terézia halálakor kiadott gyászbeszéd gyűjteményében.

Kolozsvár, 1837 – *Megújított énekeskönyv az erdélyi nagyfejedelemségbeli Evangelico-Reformata Anyaszentegyház használatára.* A magyar ref. teológiai racionalizmus legjellegzetesebb terméke.

Kolozsvár, 1908 – *Egyházi énekeskönyv az Erdélyi Református Egyházkerület használatára.*

Komjáti, 1574 – *A keresztyéni gyülekezetben való isteni dicséretes és imádságok.* Komjáti graduálként is emlegetik, hiszen Huszár Gál szerkesztőként szertartási énekek mellett még istentiszteleti rendeket is közöl, gyülekezeti énekekkel kiegészítve.

Köln, 1623 – *Auserlesene, katholische, geistliche Kirchengesänge.*

Köln, 1710 – *Psalterium Cationum Catholicarum.*

Krakkó, 1558 – *Psalterz Dawida onego Świątego.*

Lipcse, 1539 – *Geistliche Lieder auff s new gebessert und gemehrt.*

Löcse, 1629 – *Keresztyéni énekek [...] ezek mellé adattak szép renddel az halott énekek is.*
Brewer Lőrinc nyomdájában jelent meg.

Löcse, 1635 – *Keresztyéni isteni dicséretetek, melyek az magyar nemzetben reformáltatott Ecclesiákban szoktanak mondattatni.*

Löcse, 1691 – *A Sz. Dávid prófétának ékes ritmusú zsoltárrival [...] teljes könyv, kit mostan [...] halott énekekkel megbővített [...] Brewer Samuel*

Löcse, 1720 – *A' Néhai Tekintetes Nagyságos vitéz úrnak Gyarmati Balassa Bálintnak: és ama jó emlekezetű néhai Nemzetes Rimai Jánosnak [...] istenes éneki.*

Lyon, 1557 – *Recueil de plusieurs chansons, divisé en trois parties.*

Lyon, 1547 – *Loys Bourgeois: Le premier livre des pseaulmes és Pseaulmes cinquante, de David.*

M. Weiße énekeskönyve, 1531 – *Ein neu Gesangbüchlein.* A cseh testvérek első német nyelvű énekeskönyve Jungbunzlau-ban (Mladá Boleslav) jelent meg Michael Weiße szerkesztésében.

Nürnberg, 1544 – *Gesangbuch der Brüder in Behemen und Merherrn [...].*

Oppenheim, 1612 – *Szent Dávidnak zsoltári [...] Egyéb régi szokott Psalmuszokkal és válogatott lelki énekekkel: Catechismussal, közönséges imádságoknak, és Egyházi ceremóniáknak formáival egyetemben.*

Örömhír, 1896 – Kováts Lajos szerkesztésében megjelent keresztyén lap.

Ötödfélszáz énekek, 1813 – *Ó és Új mintegy ötödfél száz Énekek, ki magam' tsinálmányja, ki másé.* Különböző témájú és műfajú énekek kéziratos gyűjteménye, mely ma a zenetörténeti, népzenei és folklorisztikai kutatások egyik legfontosabb forrása.

Pozsony, 1800 körül – ismeretlen korálkönyv.

Prága, 1567 – ismeretlen énekgyűjtemény

Samotulsky cantionale, 1561 – *Piesně Chval Božských,* énekeskönyv Jan Černý, Jan Blahoslav és Adam Šturm szerkesztésében.

Soest, 1532 – *Christlichen Ordnung.*

Spáczai graduál, 17. század eleje – A Debreceni Református Kollégiumi Nagykönyvtárban őrzött kézirat, amit Spáczai András, zempléni településeken szolgáló református lelkész 1753-ban adományozott a könyvtárnak.

Strasbourg, 1539 – *Aulcuns pseumes et cantiques mys en chant*. Kálvin első zsoltárgyűjteménye.

Strasbourg, 1545 – *La forme des prières et chants ecclésiastiques [...]*. Az 1542-es genfi kiadás utánnyomása új dallamokkal.

Szabadka, 1939 – *Énekeskönyv református keresztyének számára*. Árokháty Béla szerkesztésében létrejött ún. Délvidéki vagy Jugoszláviai énekeskönyv.

Új Zengedező Mennyei Kar, 1743 – *Új zengedező mennyei kar, azaz régi és újonnan szerzetett, válogatott, isteni dicséreteket és lelki énekeket magában foglaló, szép rendbe vétetett graduál [...]*.

Vác, 1797 – *Katolikus kar-béli kottás énekes könyv, melyben foglaltatik az apostoli hit, reménység, és szeretet, három részekre felosztatva*. Szerkesztette Bozóky Mihály.

Várad, 1566 – *L. F. A keresztyéni gyülekezetben való isteni dicséretetek*. Huszár Gál 1560-as énekeskönyvének felfedezéséig ezt a gyűjteményt tartották a legrégebbi magyar protestáns énekeskönyvnek. Nagyváradon, Hoffhalter Rudolf nyomdájában készült.

Várad, 1642 – *Az Sz. Dávid profétának ékes ritmusú zsoltárrival és azon zsoltárokból szerzetett dicséretekkel s egyéb istenes énekekkel és himnuszokkal teljes könyv*.

Wittenberg, 1524 – *Etlich Christlich lieder Lobgesang, und Psalm [...]* Az *Achtliederbuch*-nak is nevezett, nyolc éneket tartalmazó gyűjtemény az első evangélikus énekesgyűjtemény.

Wittenberg, 1544 – *Geistliche Lieder zu Wittemberg*. Joseph Klug nyomdájában megjelent énekeskönyv, több Luther ének ebben jelent meg először.

Zengedező mennyei kar, 1735 – *Zengedező mennyei kar, az az németből magyarrá fordítottatott és más magyarul szerzettetett isteni dicséreteket és lelki énekeket magában foglaló könyv [...].* Az 1696-os gyűjtemény bővített kiadása.

Zöngedező mennyei kar, 1696 – *Zöngedező mennyei kar. Az az németből magyarrá fordítottatott szép isteni dicséreteket és hálaadó énekeket, más magyarul szerzettetett kegyes énekekkel együtt magában foglaló könyvecske.*